

VI/11/2011 PS propagace architektury

Na V. zasedání představenstva byl ustaven předsedou nové PS Petr Janda. Skupina pracuje ve složení: Roman Brychta, Adam Gebrian, Pavel Hnilička, Petr Janda, Markéta Pražanová, Jan Sapák. Hlavním cílem skupiny je zlepšení postavení ČKA a postavení profese architekta. Úkolem je rozlišit komunikaci ČKA směrem k členům a směrem k veřejnosti a státní správě, v současné době probíhá analýza stavu. Skupina musí rovněž do konce června připravit témata pro dokumenty ČT 2. Na zasedání představenstva byla diskutována možnost omezení počtu výtisků Bulletinu a přechod na digitální verzi, dále změna webu.

III/11/2011 Vyjádření k záměru výstavby bytového komplexu „Rezidence Flores“ v obci Květnice

Komora principiálně nemůže vydávat stanoviska ke konkrétním akcím, ale obecná stanoviska.

X/07/2007 PS standardy výkonů a dokumentace

PS dopracovává podklady a ty se budou překlápět do ceníků, pravděpodobně bude probíhat diskuse o financování počátečních fází projektu (možno použít paralelu u inženýrských staveb, kde je rovněž nejvyšší podíl kladen do prvních částí projektu). Novou ředitelkou ÚRM byla jmenována Mgr. Jana Vaněčková. ČKA s ÚRM jedná také o možnosti finanční podpory dalších prací na Standardech.

VI/12/2011 PS za transparentnost veřejných zakázek

Na V. zasedání představenstva byl ustaven předsedou nové PS Petr Lešek. Dne 19. 5. 2011 se uskutečnil interní workshop k tomuto tématu. Členy PS byli schváleni: Petr Lešek, Petr Hájek, Ladislav Kuba, Jan Hájek, Martin Tomáš.

VI/13/2011 PS pro územní plánování, urbanismus a krajinu

Dne 23. 6. 2011 proběhl interní workshop na téma Výběr zpracovatele územního plánu. Výsledkem diskuse bude konkrétní podklad, který by mohl být součástí balíčku informací o územním plánování pro obce.

VI/14/2011 PS pro památky

V prvním čtvrtletí 2012 by mělo být předloženo nové znění památkového zákona. V této fázi se připravuje novela památkového zákona ve vztahu k archeologii. ČKA zahájí k tomuto účelu činnost pracovní skupiny pro památkovou péči (PS PP) pod vedením Tomáše Jiráňka. Ten navrhne složení PS a strukturu činnosti pro rok 2011–2012. J. Smutný předložil představenstvu požadavek na vyjádření k možné demolici obchodního domu Uran – žádost na prohlášení kulturní památkou viz s. 43.

VI/15/2011 PS sustainability

Činnost PS by byla částečně financována z prostředků grantu CE-C5. Tomuto tématu je třeba se věnovat technicky i technologicky. Představenstvo ukládá T. Bezpalcovi, D. Marešovi, T. Jiráňkovi a D. Borákovi, aby vyhodnotili možnosti využití lidí z PS AZU, navrhli předsedu této skupiny a s autorem grantu CE-C5 D. Borákem projednali možnosti využití pro práci skupiny a požadovaných výstupů.

Připravila Markéta Pražanová

AKČNÍ PROGRAM PROSTOROVÉHO PLÁNOVÁNÍ A KULTURY V HOLANDSKU

Od prosince 2010 vycházejí v Bulletinu ČKA zkrácené verze politik architektury jednotlivých členských států Evropské unie. Po dokumentech ACE a Vládního programu politiky architektury Finska přinášíme Akční program prostorového plánování a kultury v Holandsku (Architektura a Belvedere Policy 2005–2008).

Dopad rozvoje měst i venkova na kvalitu životního prostoru v Holandsku v posledních letech vzrostl. To s sebou nese tlak na užší propojení s ekonomikou i životním prostředím, ale také s kulturou, do níž je třeba počítat i architekturu a design v zastavěných oblastech a krajině. Holandská vláda si klade za cíl realizovat politiku prostorové kvality integrací a posílením ekonomických, ekologických a sociokulturních hodnot v rámci prostorového plánování.

Akční program prostorového plánování a kultury se na kulturní aspekty v prostorovém plánování zaměřuje cestou většího zapojení různých oborů navrhování do prostorového plánování a cestou užší návaznosti rozvoje na kulturní historii. Vláda si především přeje zdůraznit, že dosažení dobré kvality životního prostředí je kulturním úkolem.

Hlavním cílem Akčního programu prostorového plánování a kultury je zvýšení prostorové kvality našich budov, vesnic, měst a krajiny. Tento akční program kombinuje politiku architektury a zásady Belvedere Policy (která směřuje k posílení vlivu kulturní historie na prostorové plánování) a je krokem k zintenzivnění a větší konzistenci zásahů kulturní politiky do politiky prostorového rozvoje. Spojení politiky architektury a zásad Belvedere Policy do jednoho programu posílí základní platformu pro uskutečnění cílů kulturní povahy v rámci politiky prostorového plánování a prohloubí mezioborovou spolupráci.

POLITIKA ARCHITEKTURY

Holandsko rozvíjí svou autonomní politiku architektury od začátku 90. let s cílem pečovat o kvalitu životního prostoru. První dokument o politice architektury, Prostor pro architekturu (Space for Architecture, 1991), podepsaný Ministerstvem zdravotnictví, sociálních věcí a kultury (nyní Ministerstvo školství, kultury a vědy) a Ministerstvem bydlení, prostorového plánování a ži-

votního prostředí, se týká zavádění postupů a zlepšování architektonického klimatu. Tento dokument vedl k zavedení kulturní infrastruktury zřízením institucí, jako jsou Holandský institut pro architekturu (Netherlands Architecture Institute, NAI), Holandský fond architektury (Netherlands Architecture Fund), a podporoval zakládání a činnost místních architektonických středisek. Druhý dokument, Architektura prostoru (Architecture of Space, 1996), rozšířil tuto politiku na rozvoj měst, krajiny a infrastruktury. Třetí dokument, Utváření Holandska (Shaping the Netherlands, politika architektury v letech 2001–2004), byl sestaven na základě dokumentu Architektura prostoru. Vláda spustila několik různých aktivit, aby otázku kvality architektury a životního prostoru zviditelnila na všech úrovních. Tyto aktivity mají za účel intenzivnější zapojení všech oborů do prostorového plánování a architektonických projektů a vytvoření příznivých podmínek pro ostatní úřady veřejné správy a pro investory, ať už soukromé či veřejné. Novým prvkem zavedeným ve třetím dokumentu o politice architektury je sada deseti velkých projektů (Major Projects), jimiž sama vláda plní svou roli a přispívá tak k věci vedena heslem „dále, co hlásáš“. Každé ze zúčastněných ministerstev přijalo nejméně jeden projekt a Kancelář hlavního architekta vlády (Office of the Chief Government Architect) se zaručila za architektonickou kvalitu již od raných fází projektu. Několik těchto velkých projektů slouží jako vzor pro další projekty v Akčním programu prostorového plánování a kultury.

BELVEDERE POLICY

Díky prostorové dynamice a úrovni stavební činnosti v minulých desetiletích se u mnoha projektů prostorového rozvoje bral příliš malý zřetel na vlastnosti stávající výstavby v okolí. To se změnilo s rozvojem kulturněhistorických šetření a s prosazením názoru, že v rámci ochrany kulturního dědictví je lepší přístup zaměřený na určité území než tradiční, toliko objektivně ori-

entované metody. S tímto poznáním se odvětví památkové ochrany změnilo a do politiky architektury se dostala širší paleta vizí. Pod heslem „rozvojem k památkové péči“ prosazují zásady Belvedere Policy k prostorovému rozvoji postoj, který rozšiřuje vyhlídky na zachování kulturního dědictví, přičemž nechává prostorový rozvoj těžit z ohledu ke kulturněhistorickým hodnotám. Cílem této politiky je posílit váhu kulturní historie v prostorovém plánování. Jako zdroj inspirace může kulturní historie vést k široké škále interpretací a uplatnění: od restaurací, rekonstrukcí a nápodob až po kontrast či odmítnutí. V rámci dokumentu Belvedere Policy (2000–2009) státní správa podněcuje iniciativy směřující k posílení vlivu kulturní historie na prostorový rozvoj v Holandsku. Projektová kancelář Belvedere, zřízená v roce 2000, hraje roli koordinátora v uplatňování této politiky, která silně ovlivňuje státní správu i společnost, profesní rozvoj i utváření vazeb.

HLAVNÍ MYŠLENKY

Každá generace staví na historických základech, které zdědí. V našem rychle se měnícím životním prostředí nám dávají historické objekty a jejich nové přístavby jasně ukazatele, kam směřovat. Charakter a kvalita změn v procesu obnovy veřejného prostoru vyžadují, aby byly v prostorovém plánování reflektovány kulturní hodnoty. Státní správa hodlá pobízet navrhovatele projektů prostorového rozvoje, aby se touto záležitostí v praxi vážně zabývali. Akční program prosazuje dva faktory, které jsou obzvláště důležité pro uvážené a z hlediska kulturního poučené intervence do životního prostoru: kvalitní projekty a efektivní realizace.

STUDIE

Cílené studie (projektové studie) se zaměřují na objevování nových způsobů přeměny městských i venkovských oblastí na omezeném prostoru, který je ještě k dispozici. Důraz je kladen na mísení starého s novým, kulturní jedinečnosti s moderními stavebními předpisy, k jejichž konfrontaci dochází v rámci interdisciplinárního přístupu. Zpracovávání studií zajišťuje kvalitu a představuje cestu, jak se vypořádat s historií v rámci soudobého designu.

UVÁDĚNÍ DO PRAXE

Veřejní i soukromí stavebníci hrají klíčovou roli v utváření kvality životního prostoru, ať už staví dům, přetvářejí městské okolí, staví silnici nebo železnici, zakládají přírodní chráněnou oblast nebo administrativní komplex. Složitost požadavků na výstavbu a plánování klade ještě vyšší nároky na projektanty a stále více i na stavebníky. Dohled na kvalitu v každé fázi a poskytování podpory danému záměru, to vše představuje trvalou výzvu. Zsvěcený, tvořivý a inspirativní přístup klienta k stanovování a sledování vlastních cílů bývá často klíčem k úspěchu projektu. Intenzivnější uplatňování v praxi je jedním z hlavních prvků tohoto akčního programu.

AKCE

Vláda vybrala několik projektů speciálně pro Akční program prostorového plánování a kultury, prezentuje je jako modelové projekty a představuje tak zdroje a možnosti propojení architektury se zásadami Belvedere Policy. Tyto projekty zahrnují městská i venkovská území a dopravní i vodní stavby. Vyzdvihují důležitost interdisciplinárních projektových studií na každé úrovni: od umělé kulturní krajiny oblasti Groene Hart a velkých řek až po interiéry zastupitelských budov a nové Rijksmuseum. Tyto projekty jsou sladěny s realizačními programy sedmi ministerstev, která tento akční program schválila, a s investičními programy pro městská i venkovská území. Projekty jsou rozděleny do čtyř kategorií: modelové projekty, projekty zaměřené na statutární rámec,

investiční programy a projekty zacílené na rozvoj pobídek, podpory a znalostí.

Cíle projektu:

- ▮ zdůraznit kulturní faktor v prostorovém plánování prostřednictvím uplatnění tvůrčího přístupu (v raných stádiích) v současných projektech a investičních akcích na poli prostorového plánování tak, aby byla příznivě ovlivněna specifická rozhodnutí;
- ▮ podnítit integrovaný přístup a spolupráci mezi jednotlivými obory kulturní historie, architektury, rozvoje měst a krajinářské architektury;
- ▮ vést úřady státní správy, aby dbaly o správné postupy při uvádění do praxe a aby realizovaly modelové integrované projekty založené na koordinované meziúřadní spolupráci;
- ▮ podněcovat a napomáhat aplikaci správných postupů při realizaci a vývoji integrovaného plánu za účasti místně správních i soukromých stavebníků jakožto hlavních nositelů politiky prostorového rozvoje;
- ▮ podněcovat interdisciplinární studie (projektové studie), aby byly do plánů zapracovány historické souvislosti, stávající situace i nové prvky a aby bylo dosaženo jejich sepětí ve vyšších plánech;
- ▮ využít odborné znalosti a účinnost širokého systému architektonických a památkových organizací;
- ▮ podporovat mezinárodní orientaci a spolupráci při provádění Akčního programu prostorového plánování a kultury.

MODELOVÉ PROJEKTY

Z řady vládních stavebních realizací bylo vybráno několik modelových projektů. Každý z nich má svou vlastní politickou linii, založenou na společenských tématech. Tyto projekty se liší co do úlohy vládních struktur, stadia, úrovně a složky designu:

- ▮ nové Rijksmuseum: vysoce kvalitní renovace rozlehlé historické budovy;
- ▮ holandská Nová vodní linie: konzervace a rozvoj historických pevnostních objektů v prostředí dynamické krajiny;
- ▮ design dálničních cest a jejich okolí: zvyšování kvality cest a jejich okolí;
- ▮ architektura kancelářské zóny: důraz na kvalitu uspořádání zastavěné plochy, krajiny a jednotlivých budov;
- ▮ zvyšování kvality profesionální realizační praxe: důraz na prostorovou kvalitu v nových projektech;
- ▮ zastupitelské budovy: příklad holandské architektury a designu interiéru.

AKČNÍ PROGRAM PROSTOROVÉHO PLÁNOVÁNÍ A KULTURY

- ▮ změna funkce míst a struktur dříve využívaných k obranným účelům: zajištění, aby noví uživatelé brali v úvahu kulturní a historické hodnoty;
- ▮ Afsluitdijk (Ijsselmeerská hráz, uzavírající původní zátoky Zuiderzee): 75 let designu civilního stavebního inženýrství;
- ▮ limes romanus: perspektivy designu podél hranice Římské říše;
- ▮ design v oblasti Groene Hart: plány pro centrum Randstadu, konurbace na západě Holandska;
- ▮ poválečné čtvrti: obnova měst s důrazem na kulturní kvalitu;
- ▮ vodní prvek v prostorovém uspořádání: designová řešení vodních staveb;
- ▮ světové dědictví: zachování a rozvoj světově známých míst kulturního dědictví.

Rijksmuseum v Amsterdamu, v současné době probíhá rekonstrukce národního (říšského) muzea z roku 1895, foto Massimo Catarinella

Nová knihovna v Almene, autoři: Meyer en Van Schooten Architecten MVSA, Jeroen W. Van Schooten, Barry Van Waveren, 2011, foto Jeroen Musch

Fakulta architektury, Technická univerzita, Delft, vyzvaná soutěž 2008, realizace 2010, autoři: MVRDV, Fokkema & Partners Architecten, Braaksma & Roos, Kossman Dejong, Octatube International BV, foto Rob't Hart

ROZVOJ POBÍDEK, PODPORY A VZDĚLÁVÁNÍ

Činnosti se různí, od podněcování iniciativ vzešlých zdola přes grantové programy, podporu místních architektonických organizací, programy pro projektové studie a podporu správných postupů při realizaci až po archivaci architektonických sborníků a podporu multidisciplinární výuky a spolupráci mezi pedagogy a žáky. Vláda investuje do rozvoje, znovunabytí a výměny znalostí pro profesionály i veřejnost prostřednictvím diskusí, výstav, vzdělávacích programů a mezinárodních výměn. Systém organizací zabývajících se architekturou a památkovou péčí zde hraje klíčovou roli.

SPOLEČNÁ PRÁCE NA PROSTOROVÉ KVALITĚ

Centrální vláda – akční program prostorového plánování a kultury je výsledkem společných snah sedmi ministerstev: Ministerstva školství, kultury a vědy (OCW), Ministerstva bydlení, prostorového plánování a životního prostředí (VROM), Ministerstva zemědělství, přírody a kvality potravin (LNV), Ministerstva dopravy, veřejných prací a vodního hospodářství (V&W), Ministerstva hospodářství (EZ), Ministerstva zahraničních věcí (BuZa) a Ministerstva obrany. Všechny tyto resorty jsou spoluzodpovědné za efektivní uplatňování tohoto programu. Každé ministerstvo má svůj specifický díl odpovědnosti za určité složky výstavby a zásady Belvedere Policy, konkrétně za realizaci projektů, do nichž je zainteresováno. Tento akční program je důležitým prvkem vládní kulturní politiky a je součástí implementační agendy dokumentu Politika životního prostoru (Spatial Policy Document), který představuje aktuální vize vlády ohledně prostorového rozvoje v Holandsku.

Místní samosprávy – místní úřady (obce, kraje a vodní sdružení vlastníků pozemků a vodních staveb) byly k sestavování Akčního programu prostorového plánování a kultury také přizvány. Většina modelových projektů tohoto programu buď účast těchto úřadů přímo zahrnuje, nebo se k nim úzce váží. Začlenění kulturních cílů do smluv investičních fondů pro městské a venkovské oblasti vede místní samosprávy, aby dbaly na kvalitu designu a kulturní historii v rámci svých úvah a rozhodnutí ve věcech prostorového plánování. Několik projektů je přímo určeno pro místní samosprávy. Zahrnují i grantové režimy pro projekty, systém poskytování kulturněhistorických dat, plánů na rozvoj krajiny a činnost kanceláře projektu Belvedere (Belvedere project office).

Hlavní architekt vlády (Chief Government Architect) a Výbor vládních poradců (Board of Government Advisors) – úkolem hlavního vládního architekta je poskytovat centrální vládě vyžádané i nevyžádané rady ohledně prostorového plánování, rozvoje infrastruktury a krajiny, garantovat kvalitu legislativy, podporovat vzdělávání, koordinovat hlavní cíle politiky architektury, prosazovat realizaci architektonických projektů s ohledem na kulturní souvislosti a zlepšit obecné vnímání těchto postupů ve společnosti. Hlavní architekt vlády vydává zvláštní doporučení pro ministerstva, radí Vládní stavební agentuře (Government Buildings Agency) ve věcech vládních budov, památkově chráněných objektů, kulturního dědictví a výtvarného umění a architektury. Od roku 2004 předsedá Hlavní architekt vlády Výboru vládních poradců, poradnímu výboru s flexibilními pracovními postupy. Vládní poradci pro krajinářství, kulturní dědictví a infrastrukturu (Government Advisors for Landscape, for Cultural Heritage and for Infrastructure) jsou podle příslušnosti jmenováni z řad pracovníků LNV, OCW a V&W. Tito zpravují „své“ ministerstvo o relevantních politických záležitostech a radí vládě ve věcech týkajících se architektury v nejširším smyslu a v celosvětovém měřítku. Hlavní architekt vlády a Výbor vládních

poradců má poradní roli prakticky v každém projektu v rámci Akčního programu prostorového plánování a kultury.

Projektová kancelář Belvedere (Belvedere Project Office) – aby se podnítilo uplatňování zásad Belvedere Policy, zřídila vláda Projektovou kancelář Belvedere. Právě v této kanceláři se setkává kulturní historie, plánování a design s vytvářením politické linie a uváděním do praxe. Činnost, která se zde vyvíjí, se zaměřuje na rozvoj a šíření znalostí, utváření vazeb a uvádění zásad Belvedere Policy do praxe. Každoročně se plánuje program činností, které pomáhají jiným úřadům a občanským organizacím a vytváří podmínky nutné pro přiblížení cílů realizaci. Činnosti, které projektová kancelář naplánovala do roku 2009, jsou částečně zaměřené na přenesení filozofie zásad Belvedere do mainstreamových organizací a jejich podnícení, aby ji přijaly za svou.

Architektonické a památkové organizace – systém architektonických a památkových organizací je neoddelitelnou a zásadní součástí politiky architektury a Belvedere Policy. Tyto organizace jsou nositeli iniciativ zaměřených na politiky a tvůrce politické linie na centrální i místní vládní úrovni, na plánovače, stavebníky a developery, na projektanty a designéry, na kunsthistoriky i širokou veřejnost. Tyto organizace mají dostatečnou volnost, aby si samy určovaly své směřování a uskutečňovaly své cíle. V rámci podpory systému architektonických a památkových organizací vybírá centrální vláda ty z nich, které mají celonárodní nebo mezinárodní profil a dosah. Navíc k tomuto systému založenému na centrální vládě existuje hustá síť venkovských, krajských a místních center znalostí a dalších organizací, jež všechny ke kvalitě životního prostoru přispívají vlastním způsobem. Profesní asociace a znalostní instituce hrají důležitou roli ve výměně znalostí a zkušeností.

FINANCOVÁNÍ

Finanční investice, které vláda vkládá do politiky architektury a Belvedere Policy, sestává z obecného fondu pro program Belvedere a architektonické organizace a ze zvláštních projektových rozpočtů pro jednotlivé činnosti v rámci programu. Ministerstva VROM a OCW vyčlenila 10,5 milionu eur ročně (částka na rok 2005) na granty pro architektonické organizace. Největší grant z této částky (4,5 milionu eur) připadá na Holandský architektonický institut (Netherlands Architecture Institute) a 3,3 milionu eur na Holandský fond architektury (Netherlands Architecture Fund). Ministerstva VROM, OCW a LNV vyčlenila finance pro Belvedere Policy na desetileté období (2000–2009). Roční rozpočet je 7,4 milionu eur (2005). Tento rozpočet je určen pro krytí nákladů na vybavení a pro program činností Kanceláře projektu Belvedere, grantového schématu (1,4 milionu eur) a pro krytí položky za kulturu v investičním fondu pro rozvoj venkova (celkem 2,25 milionu eur za roky 2005 a 2006).

Pro období mezi lety 2005 a 2009 vyčlenila ministerstva VROM a OCW po 4 milionech eur ročně na položku za kulturu do fondu pro obnovu měst (ISV). Modelové projekty a další specifické činnosti v rámci akčního programu jsou financovány z fondů všech sedmi zúčastněných ministerstev. V mnoha případech pocházejí zdroje z rozpočtů větších projektů, aniž by byly určeny speciálně pro cíle Akčního programu prostorového plánování a kultury.

Krátko redakci, plné znění dokumentu je k dispozici v Kanceláři ČKA

Foto archiv ČKA

Bytový dům – Funen Blok K, autoři: NL Architects, realizace 2010, foto archiv autorů

Nizozemská ambasáda v Berlíně, autor: OMA – Rem Koolhaas, realizace 2006, novostavba obdržela Mies van der Rohe Award 2006

High tech campus v Eindhovenu, 1998